

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра загальноправових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор
Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ
О.В. Ведмідський

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни «ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

спеціальність 6.030401 «Правознавство»

для здобувачів вищої освіти 4 курсу факультету заочного навчання цивільних осіб, що навчаються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Дніпро – 2016

Плани семінарських занять з дисципліни “Право Європейського Союзу” для здобувачів вищої освіти 4 курсу факультету заочного навчання цивільних осіб, що навчаються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти / Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 10 с.

РОЗРОБНИКИ:

Степаненко К.В., доцент кафедри загальноправових дисциплін юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Розглянуто на засіданні кафедри загальноправових дисциплін від 05.07.2016 р., протокол № 23

Рекомендовано Науково-методичною радою університету
_____ 2016 р., протокол № ____

Завідувач кафедри загальноправових дисциплін юридичного факультету
ДДУВС

_____ (Л.Р. Наливайко)
(підпис) (ініціали та прізвище)

«___» _____ 2016 року

Теми семінарських занять

ТЕМА № 1. ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Семінарське заняття № 1 – 2 год.

План:

1. Історична обумовленість інтеграційного процесу в Європі і світі. Політичні, культурні та економічні передумови утворення Європейського Союзу.
2. Створення Європейських Співтовариств. Утворення Європейського об'єднання вугілля і сталі (ЕОУС). Утворення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) і Європейського співтовариства по атомній енергії (Євратом).
3. Маастріхтський договір 1992 р. і створення Європейського Союзу. Амстердамський договір 1997 р.: розширення предмету ведення Європейського Співтовариства і Союзу; зміни в правовому статусі Європейського парламенту й інших інститутів Європейського Союзу; зміни в правовій системі Європейського Союзу. Укладення Ніццького договору 2001 р. Мета, предмет і зміст Ніццького договору. Прийняття Хартії Європейського Союзу про основні права 2000 р. Основні положення Лісабонського Договору 2007 р. Структура і загальний зміст Договору.
4. Структура Європейського Союзу, її особливості. Процедура прийняття нових держав-членів. Країни-кандидати на вступ до Союзу. Географічні, економічні, політичні і юридичні вимоги до країн-кандидатів.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:
Розвиток ідей об'єднання Європи: від середньовіччя до Другої Світової війни. Передумови створення ЄОУС та ЄЕС. Створення Європейського Об'єднання Вугілля та Сталі, Паризький договір 1951р. Створення Європейського Економічного Співтовариства та Співтовариства з атомної енергії (Євратома), Римські договори 1957 р. Еволюція ЄЕС до ЄС: від Римського Договору до Маастріхтських угод. Перші етапи розширення ЄЕС. Єдиний Європейський Акт. Європейське політичне співробітництво. Створення Європейського Союзу (ЄС), Маастріхтський договір 1992 р, його правова сутність. Амстердамський (1997 р.) та Ніццький (2001 р.) договори - подальше реформування ЄС. Лаакенська декларація: підготовка до нового розширення та реформи. Робота Європейського Конвенту, етапи розробки Конституції ЄС. Приєднання 12 нових держав-членів. Підписання Конституції та невдача в її ратифікації. Політична криза та розробка Лісабонської угоди, її сутність. ЄС сьогодні: тенденції та перспективи.

Рекомендована література до Теми 1: 1-3, 5, 6, 9-13.

ТЕМА № 2. ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ І СТРУКТУРА ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Семінарське заняття № 2 – 2 год.

План:

1. Визначення поняття „право Європейського Союзу”. Ознаки, що характеризують його соціальну і юридичну сутність.
2. Право Європейського Союзу, внутрішньодержавне (національне) право і міжнародне право: співвідношення і взаємодія. Співвідношення права Європейського Союзу з міжнародним публічним і приватним правом.
3. Система права ЄС. Вплив правових традицій країн Європи на правову систему Європейського Союзу і правові наслідки участі держав у Європейському Союзі. Елементи романо-германської (континентальної) і англосаксонської правових родин у праві Європейського Союзу.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: Поняття європейської інтеграції. Європейська інтеграція та міжнародні організації на території Європи. Європейський Союз сьогодні: поняття, склад, територія. Феномен ЄС як державотворення. Право Європейського Союзу – поняття та сутність. Співвідношення термінів „право Європейського Союзу” та „європейське право”. Поняття правової системи ЄС. Зона «євро» та Шенгенська зона. Умови членства країн. Договори про асоціативне членство та угоди про співпрацю.

Рекомендована література до Теми 2: 2, 5, 6, 8-21.

ТЕМА № 3. ДЖЕРЕЛА ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Семінарське заняття № 3 – 2 год.

План:

1. Класифікація джерел права Європейського Союзу. Подібність і відмінність джерел права Європейського Союзу і джерел інших правових систем.
2. Джерела первинного права. Установчі документи (договори) Європейського Союзу: поняття і система. Порядок перегляду установчих договорів.
3. Договір про Європейський Союз і Договір про функціонування Європейського Союзу як основні джерела первинного права, їх структура і загальний зміст. Інші джерела первинного права.
4. Джерела вторинного права. Правові акти Європейського Союзу, їх юридичні властивості (регламент, директива, рішення та ін.).
5. Структура і зміст нормативних актів Союзу.

6. Джерела прецедентного права. Роль Суду ЄС у розвитку права Європейського Союзу.

7. Міжнародний договір як джерело права Європейського Союзу. Міжнародні договори Європейського Союзу з третіми державами.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:
Вертикальна структура права ЄС – система його джерел. Сутність та особливості джерел права Європейського Союзу. Їх загальна класифікація. Поняття «законодавчих» та «не законодавчих» актів ЄС. Засновницькі угоди – базові джерела первинного права. Внутрішнє право ЄС як джерело вторинного (похідного) права. Класифікація та правова сутність джерел вторинного права. Рішення Суду ЄС як джерело європейського права. Міжнародні угоди ЄС. «М'яке» (гнучке) право ЄС.

Рекомендована література до Теми 3: 1, 4, 5, 6, 7-12.

ТЕМА 4. ІНСТИТУТИ ТА ОРГАНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Семінарське заняття № 4 – 2 год.

План:

1. Поняття „інститут”, „орган”, установа у праві Європейського Союзу.
2. Система інститутів Європейського Союзу. Принцип єдності інституційного механізму Союзу.
3. Особливості правового статусу органів Європейського Союзу, не віднесених до категорії «інститути».
4. Установи ЄС. Джерела права, якими регулюється статус інститутів, органів, установ Європейського Союзу: установчі договори, статuti, внутрішні регламенти та ін.
5. Основні тенденції розвитку організаційного механізму Союзу на сучасному етапі. Місцезнаходження органів Союзу. Реформа організаційного механізму Європейського Союзу відповідно до Ніщцького договору 2001 р., та Лісабонського Договору 2007 р. Нові органи і посадові особи Європейського Союзу.
6. Місце Ради ЄС в системі органів Європейського Союзу. Склад і порядок формування.
7. Порядок роботи і прийняття рішень Ради ЄС. Способи прийняття рішень у Раді ЄС. Особливості прийняття актів у Раді ЄС на основі одноголосності і кваліфікованої більшості. «Зважене» голосування.
8. Повноваження Ради ЄС: обсяг і зміст.
9. Повноваження в сфері законодавчої і виконавчої влади.
10. Повноваження по формуванню органів і посадових осіб Європейського Союзу. Зовнішньополітичні та інші повноваження Ради ЄС. Відповідальність Ради ЄС.

11. Європейська рада - вищий орган політичної координації в рамках Союзу. Причини створення, правова інституціоналізація Європейської ради. Європейська рада і Рада Європейського Союзу.

12. Склад і порядок формування Європейської ради. Порядок скликання і проведення засідань. Голова Європейської ради. Повноваження Європейської ради. Висновки Європейської ради і порядок їх реалізації. Спеціальні повноваження Європейської ради.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: Концептуальні основи інституціональної системи. Класифікації інститутів та органів ЄС. Установча, законодавча, бюджетна, виконавча функції: розподіл повноважень. Європейська Комісія. Наднаціональний характер ЄК. Її склад, функції, обов'язки, повноваження. Зовнішні функції ЄК. Права ЄК у відношенні держав-членів ЄС. Тенденція розвитку ЄК. Європейська Рада – статус і повноваження. Статус держави-члена, що є головою ЄС. Президент Європейської Ради: порядок обрання, повноваження. Рада Європейського Союзу. Рада ЄС як інститут представництва країн-членів, порядок її формування. Організація діяльності та прийняття рішень Ради Європейського Союзу. Рахункова Палата (Палата Аудиторів) – спеціалізований інститут ЄС. Роль Рахункової Палати у функціонуванні ЄС. Механізм прийняття рішень інститутами ЄС.

Рекомендована література до Теми 4: 3, 5, 6, 8, 19.

ТЕМА 5. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ

Семінарське заняття № 5 – 2 год.

План:

1. Місце Європейського парламенту в системі органів Союзу. Склад. Порядок обрання депутатів.

2. Порядок роботи Європарламенту. Сесії і загальні парламентські процедури. Способи прийняття рішень.

3. Повноваження Європарламенту. Особливості реалізації законодавчих, фінансових і контрольних повноважень Європарламенту. Повноваження Європарламенту по створенню органів і призначенню посадових осіб в ЄС і на міжнародній арені.

4. Юридична і політична відповідальність Європарламенту і його членів. Депутатський імунітет.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: Європейський парламент. Загальноєвропейські вибори до Парламенту. Функції, процедура роботи, місце в системі наднаціональних органів ЄЕС, сфера компетенції. Система представництва держав-членів ЄС в ЄП. Перспективи розвитку ЄП після Лісабонської угоди. Тенденція збільшення ролі представницьких установ.

Рекомендована література до Теми 5: 3, 5, 6, 12, 21-25.

ТЕМА № 6. ПРАВОВИЙ СТАТУС ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Семінарське заняття № 6 – 2 год.

План:

1. Основи правового положення людини і громадянина - самостійний інститут у системі права Європейського Союзу, історія його формування. Джерела основ правового положення людини і громадянина в Європейському Союзі. Роль прецедентного права Суду ЄС.

2. Інкорпорація в правову систему Європейського Союзу Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод 1950 р.

3. Хартія Європейського Союзу про основні права 2000 р.: причини прийняття, порядок розробки, подальші перспективи. Структура і зміст Хартії.

4. Система основ правового положення людини і громадянина: громадянство Союзу, принципи правового статусу особи, основні права і їх гарантії.

5. Поняття принципів правового статусу особи. Способи закріплення принципів правового статусу особи в засновницьких договорах і інших джерелах права Європейського Союзу.

6. Причини і цілі введення громадянства Союзу. Громадянство Європейського Союзу і громадянство держав-членів. Підстави набуття і припинення громадянства Союзу. Інститут громадянства Союзу на сучасному етапі, перспективи подальшого розвитку.

7. Особливості побудови системи основних прав у Хартії Європейського Союзу 2000 р. Особисті (громадянські), політичні, економічні, соціальні і культурні права, гарантовані Європейським Союзом. Права людини і права громадянина (права, зарезервовані для громадян Союзу). Припустимі обмеження на здійснення основних прав і свобод. Основні обов'язки громадянина.

8. Поняття і призначення гарантій прав і свобод, їх юридичне закріплення в актах Європейського Союзу. Класифікація гарантій. Інституціональні гарантії. Судовий захист прав і свобод. Позасудові механізми захисту прав і свобод.

9. Забезпечення прав підозрюваних, обвинувачуваних і підсудних у кримінальному процесі.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: Договір про ЄС та Лісабонська угода в регулюванні статусу людини в ЄС. Місце Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ) у європейському правопорядку. Хартія Європейського Союзу про основні права: її статус

серед інших джерел права ЄС. Сутність та принципи громадянства ЄС. Основні права та обов'язки людини та громадянина в ЄС. Співробітництво ЄС та Ради Європи стосовно захисту прав людини.

Рекомендована література до Теми 6: 5, 6, 12, 16-21.

**ТЕМА № 7. СУДОВІ ОРГАНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.
КОНТРОЛЬНІ ОРГАНИ. КОНСУЛЬТАТИВНІ ОРГАНИ. ФІНАНСОВІ
УСТАНОВИ**

Семінарське заняття № 7 – 4 год.

План:

1. Судова система Європейського Союзу: загальні принципи побудови.
2. Суд Суд ЄС - головний судовий орган ЄС. Склад і порядок формування Суду ЄС.
3. Особливості статусу генеральних адвокатів. Гарантії незалежності членів Суду ЄС. Пленум і палати Суду ЄС.
4. Юрисдикція Суду ЄС. Справи прямої юрисдикції. Преюдиціальні запити національних судів.
5. Правовий статус трибуналу. Юрисдикція трибуналу.
6. Порядок оскарження рішень трибуналу.
7. Спеціалізовані трибунали.
8. Система контрольних органів Європейського Союзу, її розвиток на сучасному етапі. Європейська рахункова палата - орган фінансового контролю ЄС.
9. Омбудсман Європейського Союзу. Причини введення посади Омбудсмана в Європейському Союзі. Повноваження Омбудсмана.
10. Причини і цілі створення консультативних органів Європейського Союзу, особливості їх правового статусу. Основні і допоміжні консультативні органи. Правове положення Економічного і соціального комітету і Комітету регіонів.
11. Система фінансових установ Європейського Союзу, її основні елементи. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ): місце в організаційному механізмі ЄС, правовий статус.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: Загальна характеристика судової системи ЄС. Суд Європейського Союзу: юрисдикція, порядок формування, принципи функціонування, процедура розгляду справ. Опосередковане оскарження та преюдиціальна процедура. Особливості судового прецедента в європейському праві. Трибунал (Трибунал першої інстанції): статус та повноваження. Спеціалізовані трибунали. Інститут генеральних адвокатів. Європейська система центральних банків: базові цілі та роль у ЕВС. Європейський центральний банк як спеціалізований інститут ЄС: правовий статус, органи керівництва, основні функції. Економічна та монетарна політика ЄС.

Рекомендована література до Теми 7: 5, 6, 7, 9-13.

ТЕМА № 8. ПРАВОВІ ПИТАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Семінарське заняття № 8 – 2 год.

План:

1. Правові взаємини між колишнім СРСР і Європейськими Співтовариствами.
2. Взаємне визнання між Радою Економічної Взаємодопомоги та Європейським Економічним Співтовариством. Угода між СРСР і Європейськими Співтовариствами 1989 р.
3. Система угод між Україною і Європейським Союзом. Угода про партнерство і співробітництво 1994 р. (УПС): загальна характеристика і основний зміст та інші угоди між Україною і Європейським Союзом.
4. „Європейська політика сусідства”,
5. План дій Україна-ЄС, «Порядок денний асоціації Україна-ЄС» 2009 р., Угода про асоціацію з ЄС 2014 р.
6. Стратегія «Східного партнерства».
7. Сучасна стратегія України стосовно Європейського Союзу. Перспективи подальшого розвитку правового регулювання взаємин (спрощення візового режиму, договір про асоціацію, створення зони вільної торгівлі та ін.).
8. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:
Правові взаємини між колишнім СРСР і Європейськими Співтовариствами. Взаємне визнання між Радою Економічної Взаємодопомоги та Європейським Економічним Співтовариством. Угода між СРСР і Європейськими Співтовариствами 1989 р. Система угод між Україною і Європейським Союзом. Угода про партнерство і співробітництво 1994 р. (УПС): загальна характеристика і основний зміст та інші угоди між Україною і Європейським Союзом. „Європейська політика сусідства”, План дій Україна-ЄС, «Порядок денний асоціації Україна-ЄС» 2009 р., Стратегія «Східного партнерства». Сучасна стратегія України стосовно Європейського Союзу. Перспективи подальшого розвитку правового регулювання взаємин (спрощення візового режиму, договір про асоціацію, створення зони вільної торгівлі та ін.). Адаптація законодавства України до законодавства ЄС.

Рекомендована література до Теми 8: 5, 6, 12, 21.

Критерії оцінювання
Критерії оцінювання аудиторної роботи
студентів (слухачів) на семінарських та практичних заняттях

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань з права Європейського Союзу ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
4	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями . Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства Європейського Союзу, теорії та правозастосовної практики.
3	Теоретичні питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками .
2	Студент, слухач не проявляє активності під час заняття, але намагається брати участь в обговоренні матеріалу, теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру , але є суттєвими, практичні навички та вміння сформовані недостатньо; частину практичних завдань або казусів виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки , які потребують подальшого усунення.
1	Студент не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань.
0	Відсутність на занятті